

Wiedza finansowa Polaków

Raport z badania

FR
FF Fundacja Rozwoju
Rynku Finansowego

fk Federacja
Konsumentów

Marzec, 2020

Agnieszka Wachnicka

Prezes
Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego

Świat finansów jest dla wielu osób wciąż trudny do zrozumienia – klienci nie znają pewnych pojęć finansowych, nie wiedzą, jak efektywnie zarządzać domowym budżetem, mają problem z planowaniem wydatków. Równolegle przeszacowują własną świadomość ekonomiczną – w przeprowadzonym przez nas badaniu, sprawdzającym poziom wiedzy finansowej, tylko 16 proc. oceniło swój poziom wiedzy na słaby lub bardzo słaby, tymczasem wyniki testu świadczą, że aż 40 proc. respondentów ma niedostateczną wiedzę z podstaw ekonomii. W tym kontekście niezmiernie ważna pozostaje edukacja. Poziom świadomości finansowej wpływa bowiem na jakość podejmowanych przez klientów decyzji. Odpowiednia wiedza z obszaru finansów pozwala klientom dokonywać świadomych wyborów i lepiej dopasowywać instrumenty finansowe do swoich potrzeb, ułatwia zrozumienie ryzyka związanego z posiadaniem pewnego rodzaju produktów, aż wreszcie pomaga lepiej zarządzać finansami osobistymi.

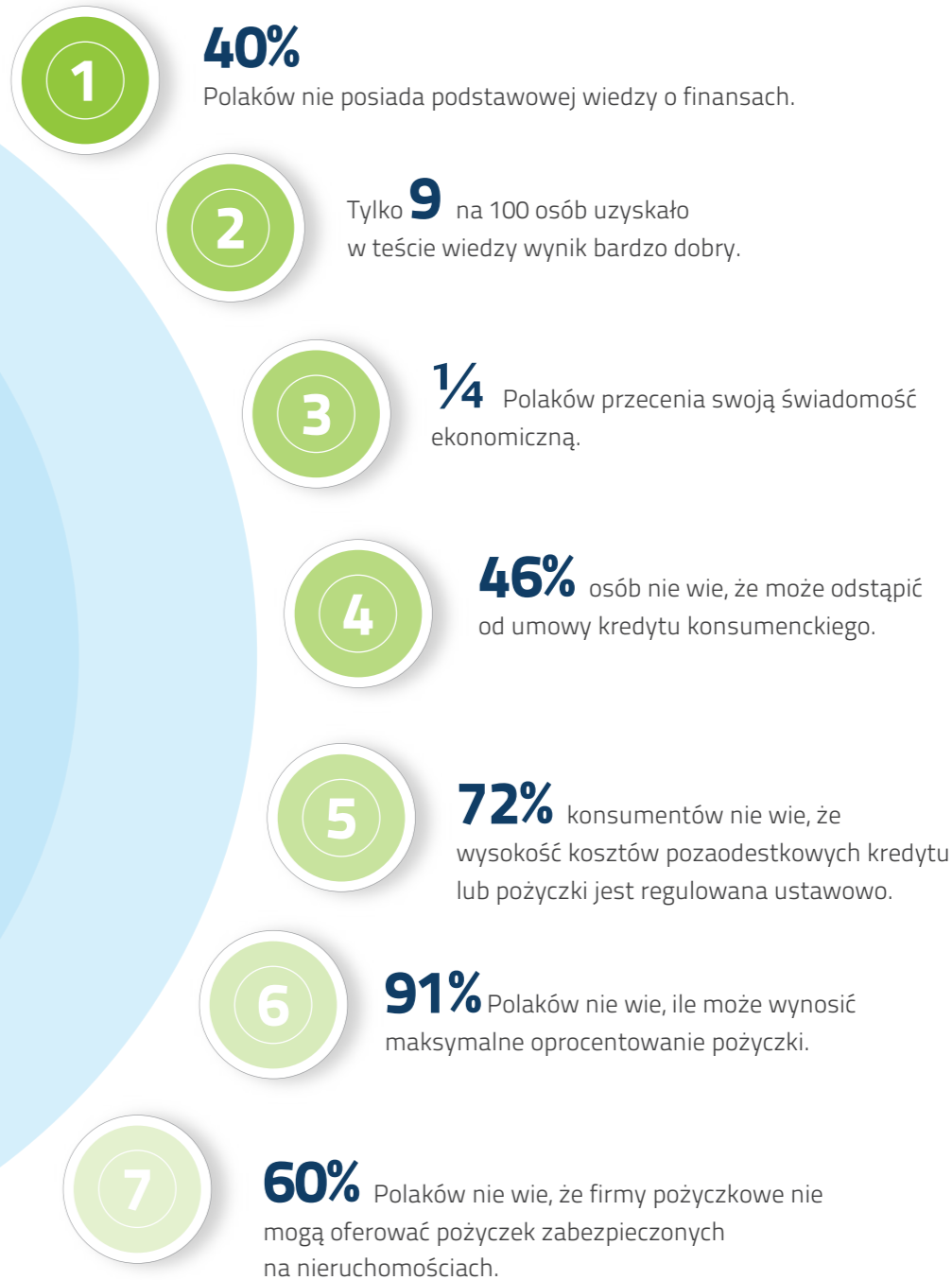

Kamil Pluskwa-Dąbrowski

Prezes
Federacji Konsumentów

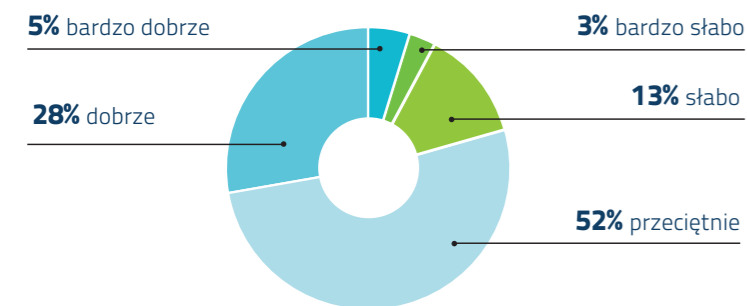
Raport jasno pokazuje, że wiedza finansowa Polaków jest niewystarczająca. Badanie w znacznej mierze dotyczyło usług powszechnych, z których przeciętny Polak korzysta lub deklaruje, że mógłby skorzystać, gdyby były mu w danym momencie potrzebne. Nie pytaliśmy o innowacyjne rozwiązania na rynku finansowym, o skomplikowane produkty. Liderami w niechlubnym zestawieniu niedostatecznej wiedzy ekonomicznej są osoby młode – w wieku 18-34 lata, choć to właśnie ta grupa najwyżej oceniała swoją znajomość zagadnień finansowych. Na drugim miejscu znajdują się seniorzy, którzy również charakteryzują się niskim poziomem wiedzy z zakresu finansów. Wśród obu tych grup wskaźnik ocen niedostatecznych przekraczał 40 procent. Ten raport jest diagnozą, a lekarstwem musi być edukacja i rzetelna informacja. Świadomość niedostatecznej wiedzy po stronie konsumentów powinna tym bardziej wpływać na rozważne i odpowiedzialne działanie podmiotów finansowych oferujących różne, czasem skomplikowane, produkty i usługi. Oczekujemy od nich – jako konsumenci – takiego właśnie partnerstwa i społecznej odpowiedzialności.

Raport w liczbach

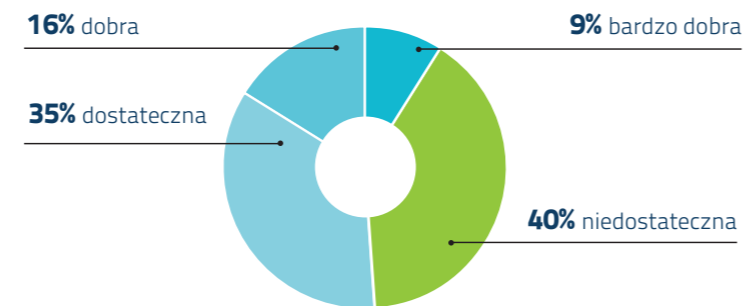
Wiedza o finansach – deklaracje vs. rzeczywistość

Subiektywna ocena poziomu wiedzy

Polacy są optymistami w samoocenie znajomości podstaw ekonomii. Aż 1/3 rodaków określa swój poziom wiedzy finansowej jako bardzo dobry lub dobry. Co druga osoba wskazuje, że ma przeciętną świadomość ekonomiczną, a tylko 16 proc. badanych przyznaje się, że ich poziom wiedzy jest słaby lub bardzo słaby. Jednak rzeczywisty stan wiedzy na tematy finansowe, określony na podstawie wyników przeprowadzonego quizu finansowego, jest znacznie niższy.

Rzeczywisty poziom wiedzy o finansach

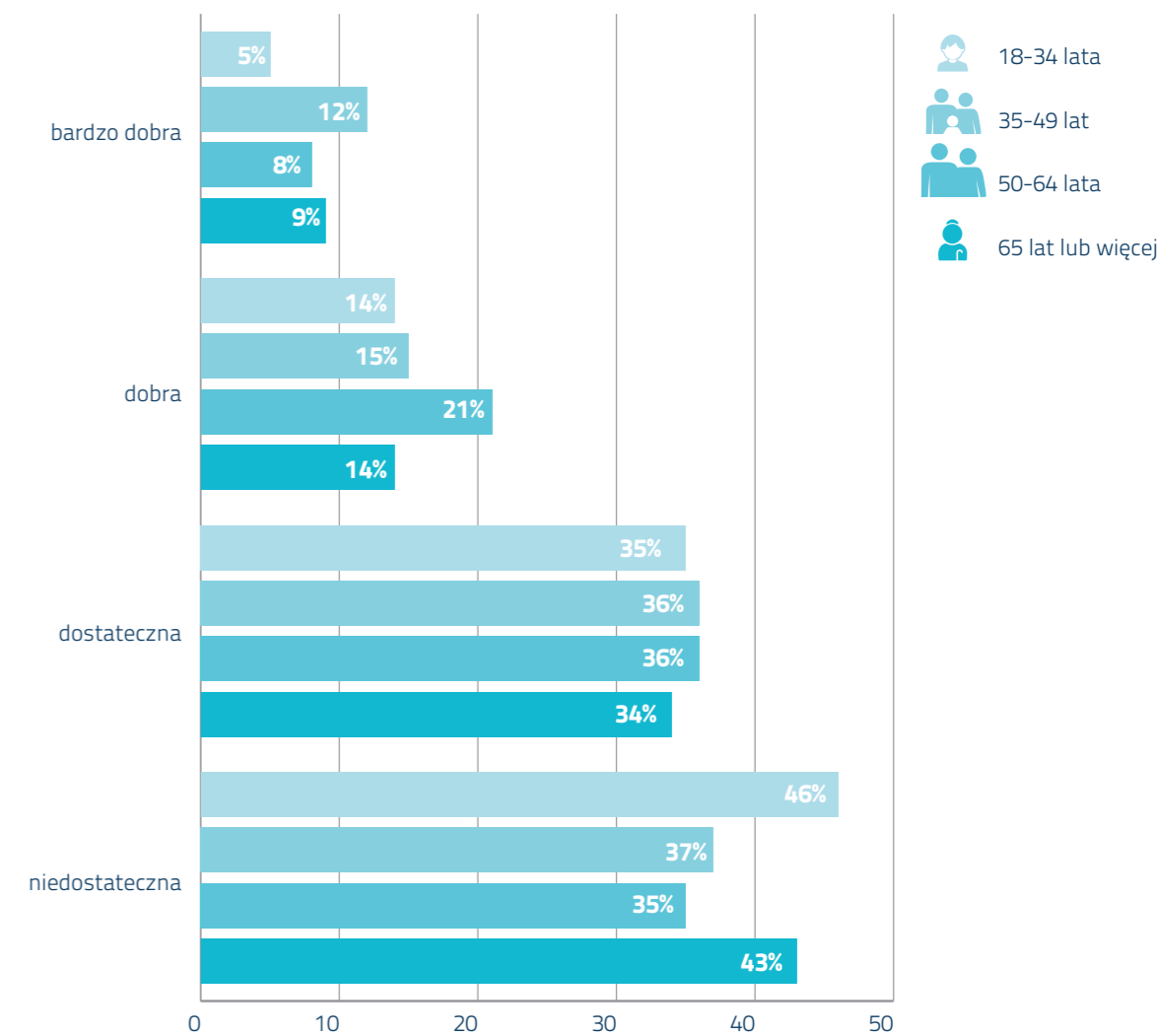
Aż 4 na 10 Polaków uzyskało z testu wiedzy ocenę niedostateczną, co oznacza, że odpowiedziało poprawnie na mniej niż połowę z 15 pytań. Co 3. osoba ukończyła test z oceną dostateczną, a ocenę bardzo dobrą i dobrą uzyskało łącznie 25 proc. ankietowanych. Porównując deklarowany poziom wiedzy finansowej ze stanem faktycznym, należy przyznać, że niemal 1/4 konsumentów przecenia swoją znajomość podstaw ekonomii.

Liderami w niechlubnym zestawieniu niedostatecznej wiedzy ekonomicznej są osoby młode (18-34 lata), choć jednocześnie to właśnie ta grupa najwyżej oceniała swoją znajomość zagadnień finansowych. Na drugim miejscu znajdują się seniorzy, którzy również charakteryzują się niskim poziomem wiedzy z zakresu finansów. Wśród obu tych grup wskaźnik ocen niedostatecznych przekraczał 40 procent.

Wyniki testu wskazują również, że im wyższe wykształcenie, tym wyższa wiedza o finansach. Podobną tendencję można zaobserwować w podziale na status materialny – im lepiej sytuowany respondent, tym jego wiedza o finansach jest wyższa.

Rzeczywisty poziom wiedzy finansowej w podziale na wiek badanych

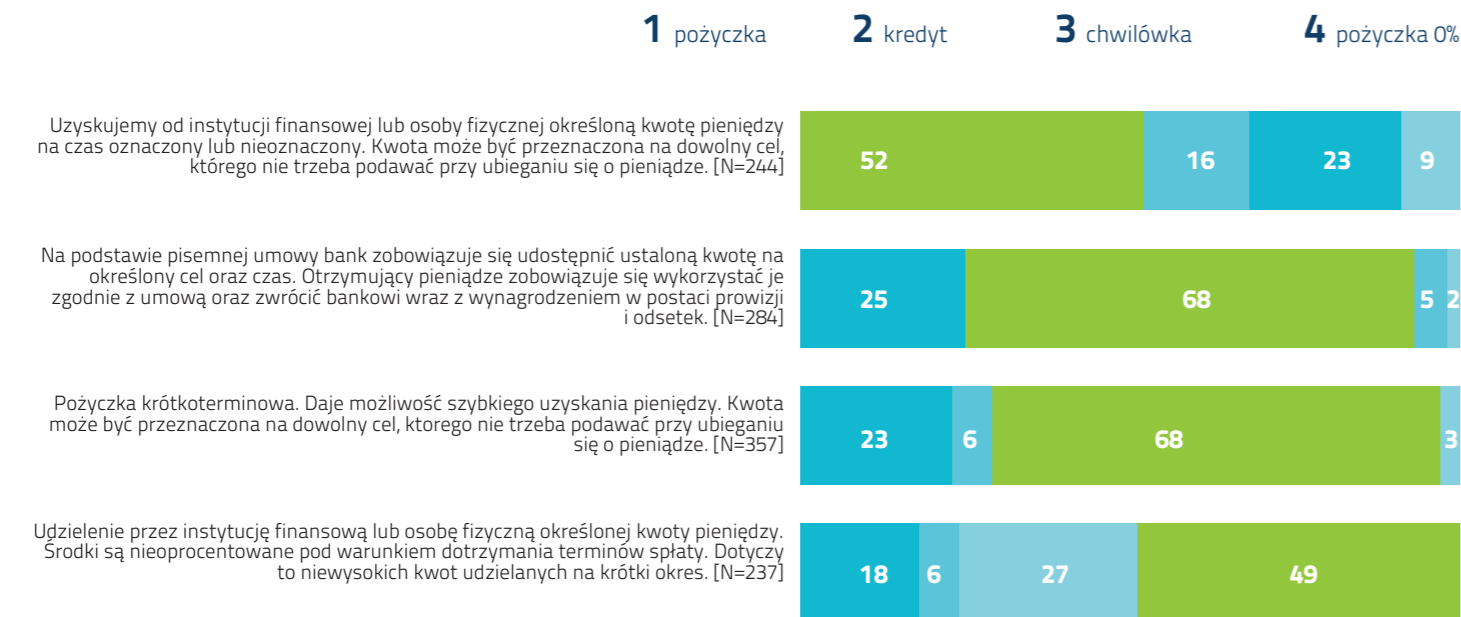
Znajomość pojęć związanych z kredytami i pożyczkami

W ramach testu sprawdzono wśród respondentów stopień znajomości podstawowych pojęć związanych z kredytami i pożyczkami. Zapytano o definicje dotyczące kosztów i opłat związanych z zaciąganiem zobowiązań finansowych, a także o podstawowe reguły i zasady zawierania umów z bankami lub

instytucjami pożyczkowymi, które są jasno określone w prawie. Zgodnie z projektem badania każdy ankietowany losowo otrzymał po jednej definicji i przypisywał pojęcie spośród wymienionych. Na kolejnych wykresach kolorem zielonym zostały oznaczone poprawne wskazania badanych.

Definicje pojęć związanych z pożyczkami /kredytami (część 1)

dane w procentach

Spośród pojęć związanych z produktami finansowymi najmniej trudności respondentom sprawiły definicje kredytu i chwilówki. W obu przypadkach aż 68 proc. ankietowanych wskazało prawidłową odpowiedź. Natomiast znacznie bardziej kłopotliwe okazały się dla konsumentów pojęcia związane z kosztami charakterystycznymi dla kredytów i pożyczek.

Ankietowani mieli problem ze wskazaniem, czym są koszty pozaodsetkowe i często mylili je z definicją całkowitego kosztu kredytu (1/4 błędnych wskazań). Tylko co 2. respondent (52 proc. odpowiedzi) wykazał się wiedzą, czym jest całkowita kwota kredytu, co może być o tyle niepokojące, że jest to podstawowy wskaźnik określający sumę środków, jakie kredyto- bądź pożyczkobiorca otrzyma od banku lub instytucji pożyczkowej. Definicję RRSO prawidłowo wskazało 61 proc. badanych.

Definicje pojęć związanych z pożyczkami /kredytami (część 2)

dane w procentach

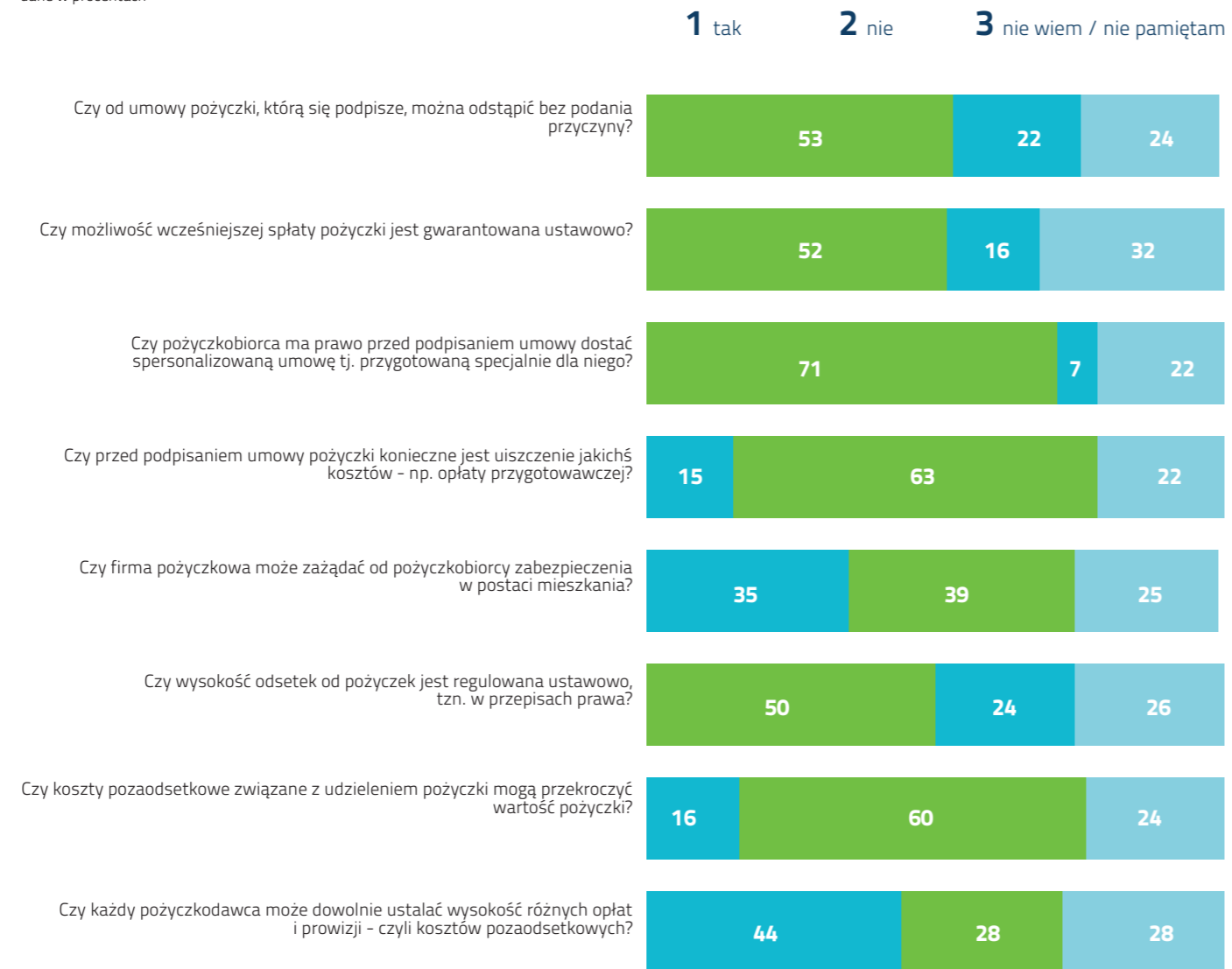

Z przeprowadzonego testu wynika także, że konsumenci nie są w pełni świadomi praw, jakie przysługują im przy zawieraniu umowy o kredyt lub pożyczkę:

- blisko połowa Polaków (46 proc.) nie wie, że od umowy zawieranej z bankiem lub firmą pożyczkową można odstąpić bez podania przyczyny (w terminie 14 dni od zawarcia umowy).
- niemal co drugi konsument (48 proc.) nie wie, że możliwość wcześniejszej spłaty kredytu i pożyczki jest zagwarantowana ustawowo.
- aż 60 proc. ankietowanych nie wie, że pożyczkodawca, poza bankiem i SKOK-iem, nie może zażądać od klienta ustanowienia zabezpieczenia na nieruchomości.
- tylko 28 proc. osób wie, że kredytodawca nie może dowolnie ustalać wysokości różnych opłat i prowizji związanych z udzieleniem kredytu lub pożyczki.

Wiedza nt. zaciągania pożyczek

dane w procentach

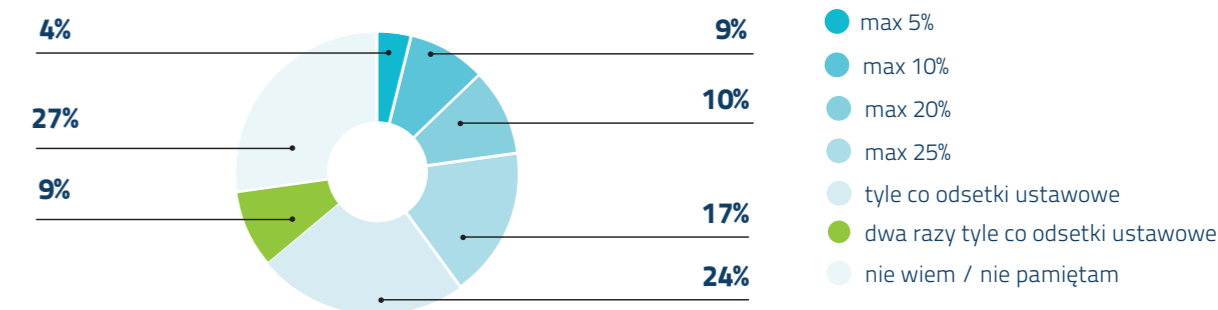

Opłaty i koszty związane z zaciąganiem zobowiązań finansowych to zagadnienia, które konsumentom sprawiają największe trudności. Aż 91 proc. Polaków nie wie, ile może wynosić maksymalne oprocentowanie kredytu lub pożyczki. Tylko 9 proc. badanych wskazało, że jest to dwukrotność odsetek ustawowych.

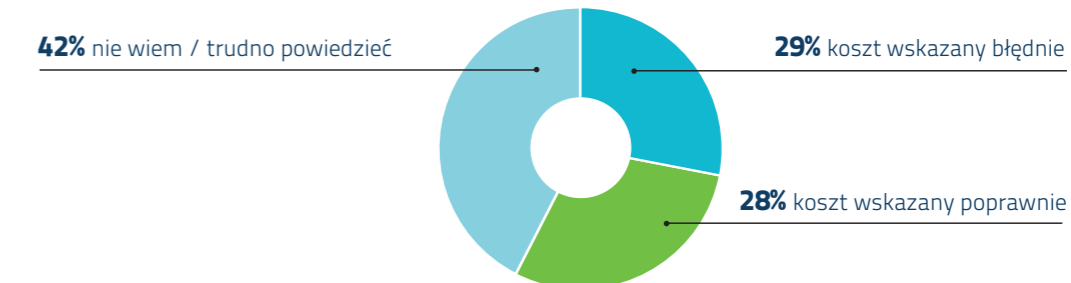
Ponadto, tylko 28 proc., dysponując informacją o kwocie pożyczki, okresie kredytowania oraz wysokości RRSO, umie prawidłowo obliczyć koszty kredytu lub pożyczki – 29 proc. ankietowanych obliczyło tę kwotę błędnie, a 42 proc. osób w ogóle nie podjęło się próby kalkulacji.

Ile może wynosić maksymalne oprocentowanie pożyczki?

Próba określenia kosztów pożyczki

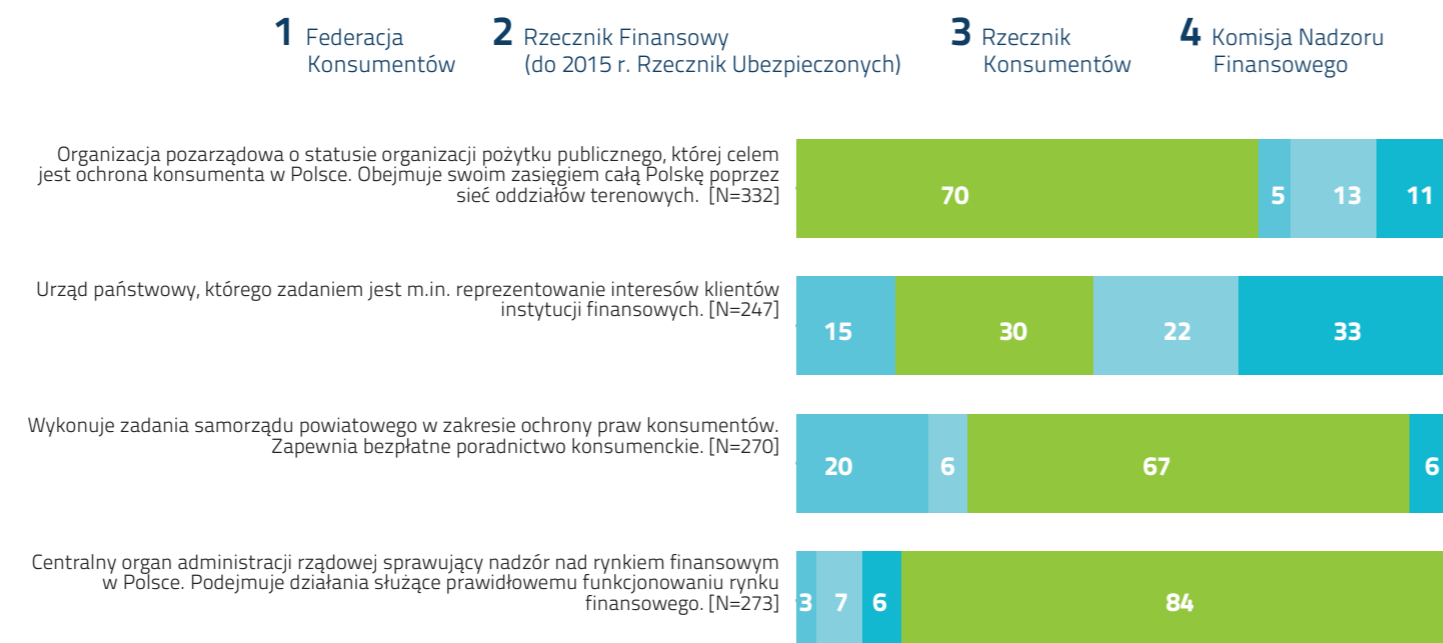
Znajomość urzędów i organizacji rynku finansowego

W ramach testu wiedzy respondentów zapytano także o znajomość urzędów i organizacji związanych z rynkiem finansowym.

Jak wynika z badania, najbardziej rozpoznawalną instytucją jest Komisja Nadzoru Finansowego (84 proc. poprawnych odpowiedzi). Niemal 7 na 10 Polaków prawidłowo przyporządkowało rolę Rzecznika Konsumentów i Federacji Konsumentów, ale już tylko 30 proc. osób poprawnie wskazało definicję Rzecznika Finansowego.

Definicje urzędów i instytucji związanych z rynkiem finansowym

dane w procentach

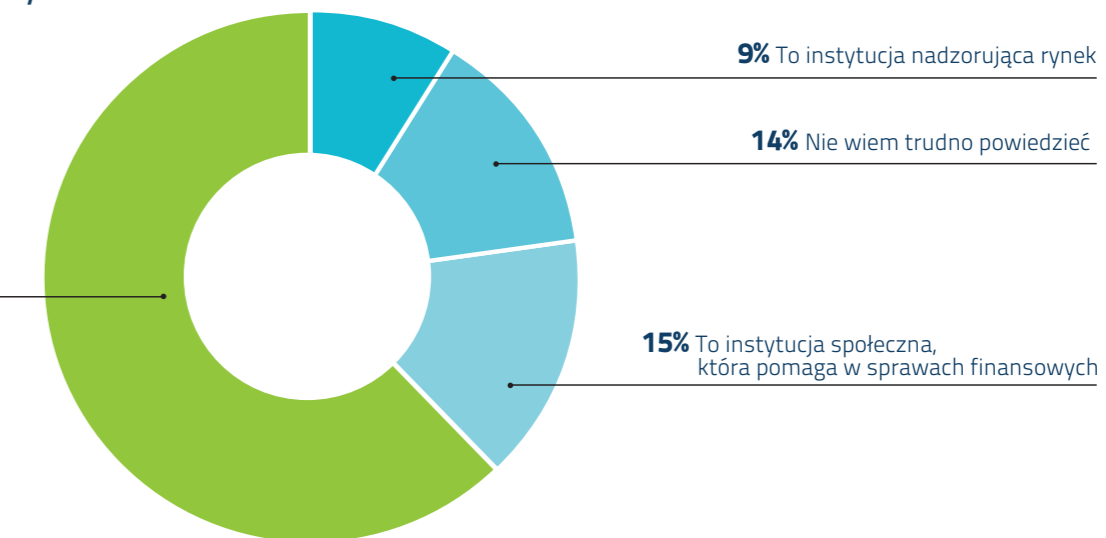

Mniej trudności sprawiło respondentom kolejne pytanie o to, czym zajmuje się Rzecznik Finansowy. Niemal 2/3 badanych prawidłowo wskazało, że jest to urząd administracji państwowej, do którego mogą się zgłaszać obywatele

w razie problemów z bankiem lub inną tego typu instytucją. Błędnej odpowiedzi udzieliło 38 proc., z czego 14 proc. nie podjęło próby odpowiedzi na to pytanie.

Czym zajmuje się Rzecznik Finansowy?

62% To urząd administracji państwowej, do którego mogą się zwracać obywatele w razie problemów z bankiem lub inną tego typu instytucją

Informacje o badaniu

Raport „Wiedza finansowa Polaków” został przygotowany przez Federację Konsumentów i Fundację Rozwoju Rynku Finansowego na podstawie wyników testu wiedzy zrealizowanego przez firmę badawczą ABR SESTA. Test wraz z badaniem przeprowadzono w październiku 2019 roku, na reprezentatywnej próbie 1122 Polaków w wieku 18+ z wykorzystaniem dwóch technik badawczych: 399 wywiadów przeprowadzono przy użyciu kwestionariuszy papierowych, kolejne 723 wywiady zrealizowano techniką CAWI.

Fundacja Rozwoju
Rynku Finansowego

Federacja
Konsumentów

Kontakt:

Katarzyna Korycka
Fundacja Rozwoju Rynku Finansowego
e-mail: katarzyna.korycka@frff.pl
tel. 600 400 223

Longina Lewandowska-Borówka
Federacja Konsumentów
e-mail: rzecznik@federacja-konsumentow.org.pl
tel. 22 827 51 05

